

Հ. Դ. ՓԱՓԱԶՅԱՆ

ՄԵԾԱԳՈՐԾ ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Ա Հայրապետը բոլորեց իր մեծագործ կյանքի 85-րդ տարին, որի վերջին կեսը, մոտ չորս տասնամյակ, նա զբաղեցնում է Հայ Առաքելական Եկեղեցու Հովվապետի բարձրագույն պաշտոնը:

Մեր Եկեղեցու 1700-ամյա պատմության մեջ քիչ հայրապետների է վիճակվել այսքան երկարատև գահակալություն և քչերին է հաջողվել մեր ժողովրդի կյանքում խաղալ այնպիսի կարևոր դեր, ինչպիսին ունեցավ Վազգեն Ա Վեհափառ Հայրապետը:

Մեր ժողովրդի վերջին դարերի պատմության մեջ նա իրավամբ պետք է դրվի այնպիսի նշանավոր կաթողիկոսների շարքում, որպիսիք են Սիմեոն Երևանցին, Ներսես Աշտարակեցին և Մկրտիչ Խրիմյանը: Նա ստանձնեց այդ դժվարին պաշտոնը մի բեկումնային շրջանում, երբ Եկեղեցու իրավունքների բռնադատման տասնամյակներից հետո, նորից սկսել էր ընդգրծվել նրա դերը աշխարհասիյուն հայության հոգևոր և քաղաքական միավորման գործում:

Վազգեն Ա-ի մեծագույն ծառայությունն այն է, որ նա խորապես հասկացավ Հայ Եկեղեցուն վերապահված այդ կարևոր դերը և իր վիթխարի հեղինակությամբ ու կազմակերպչական անդուլ աշխատանքով աննախընթաց չափով բարձրացրեց Հայ Եկեղեցու հեղինակությունը՝ հասցնելով այն համընդհանուր ճանաչման:

Տարագիր հայ արհեստավորի ընտանիքի միևնույն զավակը—մկրտության անունով Լևոն-Կարապետ Պալճյան—իր նախնական կրթությունը ստանալով Բուխարեստի հայոց դպրոցում, բարձրագույն ուսումնառությունը շարունակել է Ռումինիայի Պետական համալսարանի գրականության և փիլի-

լիսովայության ֆակուլտետում: Այս հաստատություններում նրա ձեռք բերած հարուստ ու բազմակողմանի գիտելիքները մղում էին նրան դեպի կրթական-մշակութային գործունեություն: Դպրոցական-մանկավարժական բեղմնավոր գործունեությանը զուգահեռ, երիտասարդ, եռանդուն մտավորականը 1920—30-ական թվականներին հանդես է եկել գրական-մշակութային կյանքի տարբեր ասպարեզներում. հիմնադրել և խմբագրել է «Հերկ» գիտական, մշակութային և հասարակագիտական ամսագիրը, որտեղ լույս տեսած նրա հոդվածներում շոշափվում էին հայ ժողովրդի պատմության և մշակութային կյանքին վերաբերող խնդիրներ: Երիտասարդ մտավորականի ծավալած մանկավարժական գործունեությունը հայկական դպրոցներում որպես սիրված ուսուցիչ և ապա՝ դպրոցի տնօրեն, բարձր էր գնահատվում տեղի հայ ազգայինների կողմից՝ արժանանալով հարստ քաջալերանքի:

1940-ական թթ. սկզբներին ումիհնահայ գաղութում Լևոն-Կարապետ Պալճյանի արժանիքները ընդհանուր ճանաչում էին գտել հասարակության բոլոր խավերի կողմից: Դա արտահայտվեց թեմակալ առաջնորդ Հուսիկ արքեպիսկոպոս Զոհրապյանի վախճանումից հետո, թեմական խորհրդի որոշմամբ, որով առաջարկվում էր առաջնորդական թափուր տեղի համար նկատի ունենալ Լևոն-Կարապետ Պալճյանի թեկնածությունը որպես առաջնորդական տեղապահ:

Մեր ժողովրդի համար բողոտորոշ եղավ 1943 թ. սեպտեմբեր 29—30-ին Աթենքում տեղի ունեցած եկեղեցական այն արարողությունը, երբ Հունաստանի հայոց թեմի առաջնորդ Կարապետ արքեպիսկոպոս Մազլըմյանը ձեռնադրեց Լևոն-Կարապետ Պալճյանին՝ վերանվանելով նրան Տ. Վազգեն վարդապետ: Ուղիղ 50 տարի առաջ տեղի ունեցած այդ արարողությամբ սկսվեց Հայ Առաքելական Եկեղեցու անձնվեր գործիչներից մեկի բազմարդյուն հայրենաշեն գործունեությունը, որ պիտի նշանավորվեր հետագա հինգ տասնամյակների բազում մեծագործություններով:

Այդ թվականից սկսած վարդապետի, ծայրագույն վարդապետի, իսկ 1951 թ. արդեն եպիսկոպոսական հոգևոր աստիճանով, որեպս ումիհնահայ թեմի թեմակալ առաջնորդ, Վեհափառ հայրապետը մեծ եռանդով լծված էր իր հովվական սրբազան գործին՝ միշտ նպատակ ունենալով տեղի հայ համայնքի մեջ վառ պահել սերն ու նվիրվածությունը Մայր Հարենիքի ու Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի նկատմամբ:

Անգնահատելի են 1941—1945 թթ. Ռումինիայի համակենտրոնացման ճամբարներում գտնվող խորհրդային բանակից գերի ընկած հայ զինվորների նկատմամբ Վազգեն եպիսկոպոսի կողմից ցուցաբերված մեծ հոգատարությունն ու անձնվեր ջանքերը, որոնց մասին մեծ երախտագիտությամբ հիշում և պատմում էին գերության դառն տառապանքներն ապրած հայագիտության անվանի երախտավորներ՝ Ասատուր Մնացականյանն ու Հակոբ Անապյանը, գրող-գրականագետ Խաժակ Գյուլնազարյանը և շատ ուրիշներ:

Իր ժամանակին շատ բարձր գնահատվեցին նաև թեմակալ առաջնորդ Վազգեն եպիսկոպոսի ջանքերը ումիհնահայության հայրենադարձության կազմակերպման գործում:

Այդ տարիներին Վեհափառ Հայրապետը միաժամանակ հարստացնում էր իր աստվածաբանական գիտելիքները՝ հետևելով Բուխարեստի բարձրագույն հոգևոր դպրոցի աստվածաբանական դասընթացներին:

Ստեղծագործական մղումները թելադրում էին նրան ջանասիրությամբ զբաղվել նաև ազգային-հասարակական ու գրական հարցերի քննությամբ

և պարբերաբար հրապարակել ուշագրավ ուսումնասիրություններ: Ընթերցողների լայն շրջանակներում ճանաչում են գտել հատկապես «Անձնավորության գաղափարի մասին, փիլիսոփայական բնույթի տրակտատը, ուր ընդգծված է անձնավորության դերը ուժացման դեմ պայքարում, «Հայերը Ֆ. Վերֆելի Մուսա լեռան քառասուն օրերը վեպում» վերլուծական ուսումնասիրությունը, որտեղ վեր են հանված վեպի արժանիքները գեղարվեստական, գաղափարական և արդիականության առումով, «Խրիմյան Հայրիկը որպես դաստիարակ» հետաքրքիր աշխատությունը, ուր առաջին անգամ գիտական խորությամբ մեկնաբանված է Խրիմյանի խրատական-դաստիարակչական աշխատությունների նշանակությունը մանկավարժական-դաստիարակչական տեսակետից: Չափազանց ուշագրավ ուսումնասիրություն է «Մեր պատարագը» խորագիրը կրող աշխատությունը, որտեղ մեծ վարպետությամբ մեկնաբանված է Հայ Եկեղեցու Պատարագի խորհուրդը ազգային ճակատագրի հետ սերտորեն շաղկապված: «Ս. Գրիգոր Նարեկացու անձն ու գործը» խորագիրը կրող ուսումնասիրության մեջ աստվածաբանական հմուտ վերլուծությամբ մեկնաբանված է Նարեկացու աղոթքների զորությունը, որոնցով անհատը ինքնավերլուծությամբ, անցնելով տառապալից ճանապարհով, ձգտում է հասնել բարոյական մաքրագործման:

Հավատարիմ Հայ Եկեղեցու անվանի գործիչների ավանդներին, Վեհափառ Հայրապետը դեռևս թեմակալ առաջնորդի պաշտոնում հանապազ հետևում էր այն ճշմարտությանը, որ իշխանությունները գալիս են ու գնում, իսկ Հայրենիքն ու ժողովուրդը ապրում են հավետ: Ուստի, մի կողմ թողած քաղաքական հանգամանքները, նա աշխատում էր իր համայնքի ներսում միշտ վառ պահել սերը դեպի Հայրենիքն ու Եկեղեցին: Իր քարոզներով և գրավոր ելույթներով նա ճանաչված էր որպես խոհեմ և հեռատես ազգային-եկեղեցական գործիչ: Ահա թե ինչու, երբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գևորգ Զ Չորեքչյանի վախճանվելուց հետո, 1955 թ. գարնանը, մեր ժողովուրդը ամենուր անհամբեր սպասում էր, թե երբ պիտի Ս. Էջմիածնից ստացվի հայոց նոր Հայրապետի ընտրության ուրախ լուրը, Մայր Աթոռում գումարված Համազգային եկեղեցական ժողովը, բարձր գնահատելով Վազգեն եպիսկոպոսի վերոհիշյալ և այլ առաքինի հատկանիշները, ձայների ճնշող մեծամասնությամբ նրան ավանդեց Ս. Գրիգոր Լուսավորչի հայրապետական գահը: Հետագայում, անդրադառնալով այս իրողությանը, Վեհափառ Հայրապետը գրում էր. «Հավատացեք, թե բոլորովին հեռու էր մեզմե ցանկությունը գրավելու այն տեղը, ուր կգտնվինք Մենք այսօր: Ավելին, ընտրության արդյունքը դիմավորեցինք գրեթե վհատության և երկյուղի զգացումներով: Անհաղթահարելի մտահոգություններով սկսանք մեր գործը, վասնզի իբրև մեկը, որ ավելի մոտեն ծանոթ էր Մայր Աթոռի ներքին կյանքի կացության, հստակ կերպով կտեսնեինք, թե որպիսի բազմազան դժվարություններու առաջ պիտի գտնվեինք»:

Արտակարգ կամք, խորաթափանց ու հեռատես վարքագիծ էր պետք որդեգրել՝ խորհրդային համակարգում գտնվող հոգևոր կենտրոնը վերստին նորոգելու և նրա հեղինակությունը բարձրացնելու համար ոչ միայն բուն երկրում, այլև հարևան հանրապետություններում և առավել ևս ի սփյուռս աշխարհի ցրված հայ գաղութներում: Այն առավել ևս դժվարանում էր ետպատերազմյան տարիներին, «սառը պատերազմի» քաղաքականության շրջանում, քաղաքականություն, որին ծառայում էին նաև գաղութահայ որոշ կուսակցական շրջանակներ: Եվ չնայած բազում խոչընդոտների, Վեհափառ

Հայրապետը իր շուրջը հավաքված գործունյաւ և բանիմաց հոգևորականների հետ միասին կարողանում էր քաջ առ քաջ բարելավել Մայր Աթոռի ներքին կառույցն ու նյութական պայմանները, որոնք իրականացվեցին շնորհիվ դիվանատան և տնտեսական-ֆինանսական բաժինների կազմակերպման, որոնց գործունեությունը օրավուր ընդլայնելով՝ տվեց իր շոշափելի արդյունքները։ Հնարավորություններ ստեղծվեցին պատշաճ տեսքի բերելու և վերանորոգելու Մայր տաճարն իր շրջապատով և ծավալելու հսկայական վերանորոգչական աշխատանք Մայր Աթոռին կից ստեղծված անվանի ճարտարապետներից, ինժեներներից և արվեստագետներից կազմված գիտական հանձնաժողովի հսկողության ներքո։ Կարճ ժամանակում վերանորոգվեցին ու կահավորվեցին դեռևս առաջին համաշխարհային պատերազմի տարիներից անավարտ մնացած, կիսավեր վիճակում գտնվող Վեհաքանն ու մերձակա այլ շենքեր։

Ծարտարապետ Վարազդատ Հարությունյանը «Եկայք շինեսցուք» խորագիրը կրող իր գրքում ի մի է բերել Վեհափառ Հայրապետի ծավալած վիթխարի շինարարական գործունեությունը, որը կմնա պատմության մեջ որպես անչինջ հիշատակ։

Հուշարձանների պահպանության պետական կոմիտեից մեկ առ մեկ էջմիածնի տնօրինությանն էին հանձնվում ժամանակին առգրավված վանքերն ու եկեղեցիները, որոնք, մեծ մասամբ վերանորոգվելով, բացում էին իրենց դռները հավատացյալ ժողովրդի առաջ։ Հետզհետե սկսեց ավելանալ գործող եկեղեցիների ու վանքերի թիվը։

Գահակալության ամբողջ շրջանում Ս. Էջմիածնի հոգևոր ճեմարանի աշխատանքները եղել են Վեհափառ Հայրապետի հատուկ ուշադրության առարկան։ Որպես մանկավարժական գործունեության հարուստ փորձ ու բեղմնավոր անցյալ ունեցող անձնավորություն, նա մեծ հոգաժողություն էր ցուցաբերում այդ հաստատության նկատմամբ՝ ջանալով առավել բարձրացնել նրա ուսումնական մակարդակը և այն ապահովել արդի պահանջները բավարարող հոգևորական և աշխարհական որակյալ դասախոսներով։ Պայմաններ ստեղծվեցին, որպեսզի ճեմարանական դասընթացն ավարտած առվել շնորհալի երիտասարդ հոգևորականները իրենց գիտելիքները հարստացնեն ուսական, ֆրանսիական, անգլիական, ավստրիական, գերմանական, հունական և այլ աստվածաբանական բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում։ Վերջին երեք տասնամյակներում հոգևոր ճեմարանը տվել է բազում շրջանավարտներ, որոնցից շատերն այսօր, որպես բարձրաստիճանի հոգևորականներ, հովվական, թեմական, քարոզչական ու վարչական պատասխանատու ծառայության են կոչված ինչպես Մայր Աթոռում, այնպես էլ Հայ Եկեղեցու ներքին և արտասահմանյան թեմերում։

Վեհափառ Հայրապետը հայ ժողովրդի կրոնաբարոյական ու ազգային-հայրենասիրական դաստիարակության գործում նշանակալից և պատասխանատու դեր է վերապահել իր իսկ անմիջական հսկողության և ղեկավարության ներքո հրատարակվող Մայր Աթոռի պաշտոնաթերթ «Էջմիածին» ամսագրին։ Ամսագրի էջերում հայագիտական հոդվածներով հանդես են գալիս նաև հանրապետության ճանաչված գիտնականներ։

Նորաստեղծ տպարանի հիմքի վրա զուգահեռաբար ընդլայնվում էր նաև Մայր Աթոռի հրատարակչական գործունեությունը։ Կարճ ժամանակում հաջողվեց լույս ընծայել զգալի թվով անհրաժեշտ կրոնական գրականություն։ Հավատացյալների համար մեծ նվեր էր Նոր Կտակարանի արևելա-

հայերեն նոր թարգմանության հրատարակությունը: Հանրապետության հմուտ գրաքարագետների մասնակցությամբ իրագործվեց նաև Աստվածաշնչի նոր աշխարհաբար թարգմանությունը, որն այժմ խմբագրման ընթացքի մեջ է և առաջիկա տարի հանձնվելու է տպագրության:

Բարձր են գնահատվել հատկապես ճանաչողական նշանակություն ունեցող գունավոր բարձրորակ տպագրությամբ լույս տեսած «Հայկական եկեղեցիներ», «Հայկական խաչքարեր», «Աղթամար», «Էջմիածնի գանձեր» և այլ գեղարվեստական բարձր ճաշակով կազմված ալբոմները:

Ծնորհիվ Վեհափառ Հայրապետի անձնական արժանիքների և վայելած հեղինակության մեր Եկեղեցին իր պատվավոր տեղն է գրավում քրիստոնեական Եկեղեցիների շարքում, հավատարիմ մեր նախնիներից ժառանգած քրիստոնեական լայնախոհ ոգուն, ներկա ժամանակաշրջանում ևս շարունակում է սերտացնել իր եղբայրական հարաբերությունները բոլոր քրիստոնեական Եկեղեցիների հետ Էկումենիկ ոգով: Հայ Առաքելական Եկեղեցին մեծ հարգանք է վայելում Եկեղեցիների Համաշխարհային Խորհրդում, իր մասնակցությունն է բերում Եվրոպական Եկեղեցիների և Խաղաղության Քրիստոնեական կոնֆերանսներում՝ առաջնորդվելով տարբեր դավանություն ունեցող Եկեղեցիների միջև բարեկամական անկեղծ կապեր և համագործակցություն հաստատելու գաղափարով:

Մեր Եկեղեցու կապերի ընդլայնմանն ու համաշխարհային ճանաչմանը մեծապես նպաստում էին հատկապես Վեհափառ Հայրապետի հանդիպումները քրիստոնեական քույր Եկեղեցիների հոգևոր պետերի և նրա այցելած երկրների ղեկավարների հետ, իսկ փոխադարձ այցելություններով հավաստվում էին նրանց բացառիկ հարգանքը Վեհափառ Հայրապետի հեղինակության նկատմամբ:

Մեր Եկեղեցու նվիրապետական Աթոռներն ու թեմերը կատարած Նորին Սրբության հայրապետական այցելություններն ու ի սփյուռս աշխարհի ցրված հայության դեպի Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածինն ունեցած նվիրումն ու երկյուղածությունը քաջալերող նրա ոգեշունչ քարոզները վիթխարի ներգործություն են ունեցել Եկեղեցու միասնության գաղափարի համազգային ճանաչման և հայկական համայնքների կապերի սերտացման ու համերաշխության գործում: Այսպես կոչված «սառը պատերազմի» տարիների տխուր հետևանքը հանդիսացող Մեծի Տանն Կիլիկիո նվիրապետական կաթողիկոսական Աթոռում տեղի ունեցած՝ մեր Եկեղեցու միասնությունը խաթարող երևույթները համբերատար ընթացքով վերացնելու ուղղությամբ կատարված քայլերը հնարավոր դարձրին նպաստավոր հող պատրաստելու՝ տարաձայնությունները հարթելու և հարաբերությունները կարգավորելու համար, մեր Եկեղեցու ավանդական նվիրապետական կառույցների ոգուն համապատասխան:

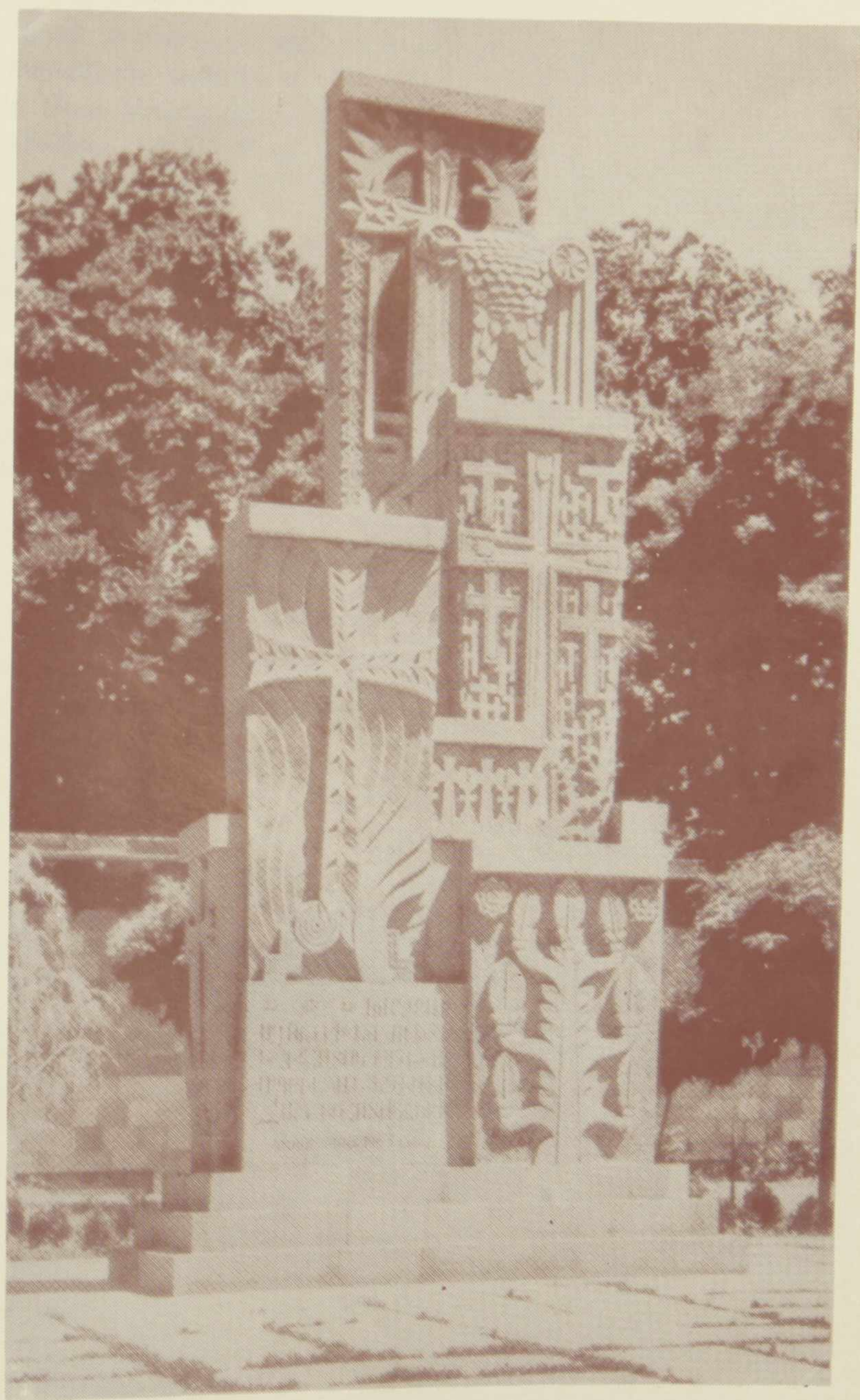
«Մեկ ազգ, մեկ Եկեղեցի» նշանաբանն է միշտ ուղեկցել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Ա-ին նրա ողջ հայրապետական գահակալության ընթացքում: Այն առավել լայն ու ընդգրկուն բովանդակություն ստացավ հատկապես մեր անկախության պատմական հռչակումից հետո, երբ Վեհափառ Հայրապետը սրտի անհուն բերկրանքով ազգընտիր խորհրդարանի ամբիոնից իր օրհնանքի և քաջալերանքի իմաստուն խոսքն ու հայրական հորդորն ուղղեց ազատ և անկախ հանրապետության խորհրդարանի պատգամավորներին՝ ասելով. «Նշանակալից երևույթ է, որ այսօր, երբ մեր ժողովուրդը, երբ մեր Հայրենիքը գտնվում են նոր ճանապարհներ որոնելու ճակա-

տագրական կացության մեջ, ներկա է այստեղ նաև Հայոց Հայրապետը: Ես ողջունում եմ ձեզ հայրական սիրով... Այսօր իմ բոլոր մտածումները, մաղթանքները և սպասումները ուզում եմ արտահայտել մեկ ամփոփ բանաձևով, որ ընդունված է մեր Եկեղեցու կյանքում: Այդ է՝ «Ազատութիւն յերկբայականս, միութիւն ի կարևորս և սէր յընդհանուրս»: Այսինքն՝ ազատություն բոլոր այն հարցերում, որոնք դրվում են ձեր առաջ ի քննություն, ազատություն մտածումի և արտահայտության այն բոլոր հարցերում, որոնք քննարկելի են, որոնք կարիք ունեն լուսաբանվելու, որոնք վիճելի են նույնիսկ: Սա մեր Եկեղեցու հին բանաձևումներից մեկն է, որ, ինչպես նկատեցիք, լիովին համապատասխանում է մեր օրերի ժողովրդավարական սկզբունքներին: Երկրորդ՝ «միություն ի կարևորս»: Սա էլ պատմական փորձառության արդյունք է, սիրելի եղբայրներ և քույրեր, որպեսզի միանանք հիմնական հարցերի մեջ, որոնք վճռական նշանակություն ունեն մեր ժողովրդի կյանքի ճանապարհը գծելու և ավելի լուսավոր ապագա գտնելու: Ուրեմն բախտորոշ հարցերում պետք է ստեղծվի այդ միությունը, բոխտորոշ՝ մեր ազգի գոյատևման, մեր Հայրենիքի պաշտպանության և անվտանգության տեսակետից, որովհետև մեր օրերում և նաև գալիք օրերում կարող ենք կանգնել վտանգի առջև, հետևաբար այդ գիտակցությամբ՝ կարևոր, հիմնական նշանակություն ունեցող հարցերի մեջ պետք է լինի միություն, միասնություն: Եվ երրորդ՝ սէր: Սերը, որ մայրն է բոլոր բարիքների մարդկային կյանքում առհասարակ, նաև հասարակական կյանքում: Այս դեպքում սեր ասելով պետք է հասկանանք հատկապես եղբայրասիրությունը: Մենք բոլորս, դուք բոլորդ մեկ ազգի հարազատ զավակներն ենք, ամեն բանից վեր և անկախ բոլոր տեսակետներից, գաղափարական դիրքորոշումներից: Ի սկզբանե մենք մեկ ազգ ենք և, հետևաբար, նույն ազգի զավակներն ենք՝ համախմբված սուրբ Արարատի լանջերի շուրջ հազարավոր տարիներից ի վեր, նախաստեղծման օրերից սկսյալ: Մենք միայն այսօրվա հայությունը չենք ներկայացնում, այլ՝ ամբողջությունը հայ ժողովրդի սկզբից մինչև մեր օրերը: Այդ գիտակցությամբ ուրեմն մենք բոլորս պետք է զմեզ նկատենք իբրև եղբայրներ, գործակիցներ, ուղեկիցներ՝ փոխադարձ սիրով ու բարի կամեցողությամբ, մեկս մյուսի հանդեպ ներողամտությամբ»:

Վեհափառ Հայրապետի ողջ գործունեությունը բնորոշվում է որպես անմնացորդ նվիրում իր ազգին ու ժողովրդին ծառայելու սուրբ գործին, որպես «հովիվ քաջ, որ զանձն իւր դնէ ի վերայ ոչխարաց»: Այդ նշանաբանով էր տոգորված նաև Վեհափառի՝ մեր Հանրապետության առաջին ազգընտիր նախագահի երդման արարողության պահին ասած օրհնանքի խոսքը.

«...գիտենք, որ երդման այս արարողությունը հանդիսանում է նաև զոհաբերումի մի արարողություն: Զի գիտակցում ենք, թե այս ժամից սկսյալ, Դուք ինչպիսի ծանրածանր պատասխանատվություն եք ստանձնում, բոլորիս ծանոթ և բոլորիս մտահոգող, մերօրյա տագնապալի պայմաններում: Այո՛, մենք Զեզ զոհաբերում ենք Հայրենիքի պատարագի սեղանի առաջ: Մենք տարակույս չունենք, որ Դուք, ավելի ստուգությամբ՝ քան մենք, Զերհոգու աշքերով տեսնում և ապրում եք Գողգոթայի Զեր ճանապարհը՝ պատրաստ դիմագրավելու ամեն վտանգ, ամեն տառապանք, սրբազան մի պարտականություն կատարելու ազնիվ տեսիլքով»:

Անձնական վարքով և բոլորանվեր գործունեությամբ Վեհափառ Հայրապետը բազմիցս հաստատել է իր հռչակած գաղափարների ճշմարտացիությունը՝ բոլոր դժվարին պահերին կանգնած լինելով հարազատ ժողովրդի

ՀԱՅ ՆԱՀԱՏԱԿԱՅ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ

կողքին, հանդես գալով ավերիչ երկրաշարժից աղետյալ ժողովրդի վերքերի ապաքինման համար իր ծավալած անձնվեր գործունեությամբ, տարբեր եկեղեցական և բարեգործական հաստատություններից առացվող մարդասիրական օգնության բաշխմանը, ավերված վայրերի վերանորոգմանը, ինչպես նաև մեր նորանկախ պետության այլ կարևոր ձեռնարկումներին իր գլխավորությամբ Մայր Աթոռի ցուցաբերած բարոյական և նյութական աջակցությամբ: Վեհափառ Հայրապետը հատկապես մեծ նախանձախնդրություն է դրսևորում «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գործունեության նկատմամբ:

Դժվար է սպառնիշ խոսք ասել իր առաքինի վարքով, ազգանվեր ու հայրենաշեն գործունեությամբ մեր ժողովրդի համընդհանուր սիրուն ու նվիրումին արժանացած Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգեն Ա-ի մեծագործ կյանքի և համազգային ճանաչում գտած նրա ամենաբարձր արժանիքների մասին: Եվ հասկանալի ու բնական է, որ ոչ միայն պատարագից հետո, այլև համերգներում և ամենուր այնքան սրտաբուխ ու սրտառույշ է հնչում անմահ Կոմիտասի հորինած Հայրապետական մաղթերգի հոգեզմայլ մեղեդին.

Ամեն հայի սրտից բխած,
Հսի՛ր այս ձայն. ո՛վ Աստուած,
Երկար կեանք տուր Հայրապետին,
Երկար օրեր՝ Հայոց Հօր...

